

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Daniely Zemanové a soudců Zdeňka Kühna a Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Ústí nad Labem ze dne 20. 11. 2012, č. j. 12107/12-1500-506476, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 11. 2013, č. j. 31 Af 25/2013 – 47,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku II. a III. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 11. 2013, č. j. 31 Af 25/2013 – 47, **se odmítá.**
- II. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- III. Kasační stížnost proti výroky I. a IV. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 11. 2013, č. j. 31 Af 25/2013 – 47, **se zamítá.**
- IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), kterým soud výrokiem I. nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků, výrokiem

II. stěžovatele vyzval k zaplacení soudního poplatku za podanou žalobu, výrokem III. nepřiznal žalobě odkladný účinek a výrokem IV. současně uložil stěžovateli povinnost zaplatit soudní poplatek ve výši 1 000 Kč za rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku.

II. Řízení před krajským soudem

[2] Žalobou ze dne 1. 2. 2013 se stěžovatel domáhal zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, případně vyslovení jeho nicotnosti, přičemž podání žaloby spojil s žádostí o přiznání odkladného účinku. V průběhu řízení stěžovatel dále požádal o osvobození od soudních poplatků.

[3] Krajský soud při posuzování majetkových poměrů stěžovatele pro účely rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházel z prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech předložených stěžovatelem v rámci řízení vedeného před krajským soudem pod sp. zn. 30 A 33/2011. Z tohoto prohlášení krajský soud zjistil, že stěžovatel pobíral v období od 9. 4. 2011 do 30. 9. 2012 dávky nemocenského pojištění v měsíční průměrné výši 7 367 Kč, přičemž v důsledku úrazu, který prodělal dne 19. 3. 2011, se jeho zdravotní stav zhoršuje. Dále stěžovatel uvedl, že nemá majetek, který by mohl zpeněžen, neboť je obstaten exekucemi, které mu brání s ním disponovat, a vyčíslil souhrnnou částku svých dluhů. Manželka stěžovatele je v plném invalidním důchodu a pobírá částku 11 155 Kč měsíčně.

[4] Na základě výzvy soudu k doplnění údajů o dosahovaných příjmech za období od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013, resp. k potvrzení o výši vyplacených dávek pro případ pracovní neschopnosti, stěžovatel sdělil, že nemocenské dávky mu byly vypláceny jen do 30. 9. 2012, a předložil potvrzení svého zaměstnavatele, A. H., že v předmětném období nepobíral mzdu. Krajský soud konstatoval, že stěžovatel neuvedl, co mu brání ve výkonu práce, případně z jakého důvodu s ohledem na svůj tvrzený špatný zdravotní stav nepožádal o přiznání invalidního důchodu.

[5] Krajský soud na základě předložený podkladů dospěl k závěru, že u stěžovatele nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, neboť formulář prohlášení nebyl stěžovatel vyplněn úplně a správně; soud si proto nemohl učinit závěr o tom, zda majetkové poměry stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Krajský soud konstatoval, že stěžovatel neuvedl souhrn svého osobního majetku, přestože byl o této povinnosti v Článku VII, bod 25, prohlášení o majetkových poměrech poučen. Stěžovatel k uvedenému bodu pouze sdělil, že veškerý majetek větší ceny mu byl obstaten nezákonnými exekucemi. V prohlášení k čl. IX, bod 28, vyčíslil souhrnnou částku dluhů, aniž je identifikoval a uvedl osobu věřitele. Z odpovědi stěžovatele v prohlášení o majetkových poměrech lze jen dovodit, že nepracuje a nepobírá dávky nemocenského pojištění, nicméně neuvedl a nedoložil žádný důvod, který by soud mohl hodnotit jako důvodnou překážku v práci. Krajský soud proto žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků výrokem I. napadeného usnesení zamítl.

pokračování

[6] S ohledem na shora vyslovené závěry krajský soud současně výrokem II. vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku spojeného s podáním návrhu na přezkoumání rozhodnutí orgánu veřejné správy.

[7] Krajský soud dále neshledal splnění podmínek pro odložení vykonatelnosti žalobou napadeného rozhodnutí, a proto výrokem III. žalobě odkladný účinek nepřiznal. S ohledem na skutečnost, že stěžovatel nebyl osvobozen od soudních poplatků a současně za podaný návrh soudní poplatek nezaplatil, uložil mu soud výrokem IV. napadeného usnesení povinnost poplatek uhradit.

III. Řízení o kasační stížnosti

[8] Stěžovatel napadl usnesení krajského soudu kasační stížností. Důvody kasační stížnosti jsou ve svém kontextu podřaditelné pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[9] Stěžovatel považuje usnesení krajského soudu v celém rozsahu za objektivně nesrozumitelné a nepřezkoumatelné, neboť nevychází z rozhodného skutkového i právního stavu, který účelově obchází a zkresluje, a své rozhodnutí staví pouze na domněnkách. Stěžovatel současně požádal o osvobození od soudních poplatků, ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti a přiznání odkladného účinku.

[10] Žalovaný se ve svém vyjádření ke kasační stížnosti plně ztotožnil s posouzením věci krajským soudem.

[11] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny podmínky řízení, neboť pouze v tomto případě může být kasační stížnost soudem meritorně projednána. Splnění podmínek řízení představuje současně předpoklad pro posuzování žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, neboť pouze pro řízení o kasační stížnosti, která není zjevně bezúspěšná, může soud účastníka řízení od soudního poplatku osvobodit a ustanovit mu zástupce (viz ustanovení § 36 odst. 3 ve spojení s § 35 odst. 8 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost je z části nepřípustná.

[13] Důvody nepřípustnosti kasační stížnosti jsou upraveny v ustanovení § 104 s. ř. s. Podle odst. 3 písm. b) tohoto ustanovení je nepřípustná kasační stížnost proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení; podle písm. c) je dále nepřípustná kasační stížnost proti rozhodnutí, které je podle své povahy dočasné.

[14] Výzva soudu k zaplacení soudního poplatku (v souladu s § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů) je pouze konstatováním zákonné povinnosti žalobce vyplývající z ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích. Citované ustanovení stanoví, že žalobci vzniká poplatková povinnost podáním žaloby; výše poplatku je pak stanovena tímž zákonem. Účelem poplatkové povinnosti je naplnění podmínek řízení tak, aby mohlo být v řízení

pokračováno. Výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku je proto nutno vnímat jako rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Kasační stížnost (její část) směřující proti takovému rozhodnutí je pak ve smyslu § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřipustná (shodně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 - 4, všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[15] Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu je rozhodnutí o odkladném účinku žaloby rozhodnutím, které je podle své povahy dočasné. Nejvyšší správní soud například v usnesení ze dne 22. 12. 2004, č. j. 5 As 52/2004 – 172, č. 507/2005 Sb. NSS, k této otázce uvedl: *„přiznáním odkladného účinku žalobě se pozastavují účinky napadeného rozhodnutí správního orgánu do skončení řízení před soudem (§ 73 odst. 3 s. ř. s.). V tomto smyslu jde o stejný důsledek, který s sebou přináší aplikace § 38 odst. 4 s. ř. s., o předběžném opatření, jež zaniká nejpozději dnem, kdy se rozhodnutí soudu, jímž se řízení končí, stalo vykonatelným. Obdobně i toto usnesení lze i bez návrhu zrušit (§ 73 odst. 4 s. ř. s.), ukáže-li se v průběhu řízení, že pro jeho přiznání nebyly důvody, nebo že tyto důvody v mezidobí odpadly. Rozhodnutí o odkladném účinku žaloby jako procesní institut je zcela nepochybně svou povahou rozhodnutím dočasným, neboť má pouze omezené trvání; není-li zrušeno soudem, zaniká z moci zákona.“* Kasační stížnost žalobce směřující proti výroku o nepřiznání odkladného účinku žalobě je proto nepřipustná ve smyslu ustanovení § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s.

[16] Na základě shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost směřující do výroku II. a III. napadeného usnesení krajského soudu pro nepřipustnost odmítl. Ve zbylém rozsahu shledal kasační stížnost přípustnou.

[17] Vzhledem k tomu, že stěžovatel v kasační stížnosti požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval těmito žádostmi stěžovatele.

[18] Nejvyšší správní soud vzhledem k předmětu posuzované věci (tj. kasační stížnost směřující proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků) netrval na zaplacení soudního poplatku ani na povinném zastoupení advokátem z důvodu předejití řetězení řešeného problému (k tomu srov. např. rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 10. 200, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, a ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004, dostupné na www.nssoud.cz). Přestože tedy zastoupení advokátem v tomto výjimečném případě z výše uvedených důvodů není podmínkou řízení, Nejvyšší správní soud byl povinen se zabývat žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce a v souvislosti s tím hodnotil potřebu zastoupení stěžovatele v řízení o kasační stížnosti. Z ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. vyplývá, že pro ustanovení zástupce v řízení zákon vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek; jednak nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytnou potřebu takového rozhodnutí k ochraně práv účastníka. Z důvodu předejití řetězení řešeného problému posouzení majetkových poměrů stěžovatele ve vazbě na osvobození od soudních poplatků zdejší soud neposuzoval splnění podmínek pro osvobození od soudního poplatku. Po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl nicméně Nejvyšší správní soud k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele v kasačním řízení prokázána. Kasační stížnost má v rámci daných možností požadované náležitosti a stěžovatel v ní srozumitelně vysvětlil, proč považuje rozhodnutí

pokračování

krajského soudu za nesprávné a je zcela zřejmé, čeho se domáhá. Ve věci se jedná o právně zcela přehlednou otázku týkající se osobních a majetkových poměrů stěžovatele. Nejvyššímu soudu nic nebrání, aby o stěžovatelem formulované kasační stížnosti věcně rozhodl. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[19] Nejvyšší správní soud dále věcně přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[20] Krajský soud dospěl v dané věci k závěru, že stěžovatel nedostatek prostředků na zaplacení soudních poplatků řádně netvrdil ani neprokázal. Nejvyšší správní soud tento závěr prověřil dle § 36 odst. 3 s. ř. s., který zakotvuje podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Podle tohoto ustanovení může být zčásti osvobozen od soudních poplatků účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky. Citované "doložení" je praxí soudů formalizováno a účastníci žádající o osvobození od soudních poplatků jsou vyzýváni k poskytnutí komplexních informací potřebných pro rozhodnutí soudu formou Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále též "prohlášení"). Tímto prohlášením soud účastníkům mimo jiné sděluje, jaké údaje považuje v řízení o osvobození od soudních poplatků za relevantní a nezbytné.

[21] V prohlášení, které bylo stěžovateli zasláno, je u oddílu VII. - Osobní majetek zcela jednoznačný pokyn: *"Žadatel(ka) uvede veškerý majetek větší ceny, který mu patří (včetně majetku, jenž má se svým manželem ve společném jmění) v době podání tohoto potvrzení."* Stěžovatel navzdory břemenu tvrzení a břemenu důkaznímu uvedl pouze obecné prohlášení, že nemá žádný majetek, se kterým by mohl disponovat (z důvodu exekučních řízení) a má dluhy v určité souhrnné výši (10 mil. Kč). Tato svá tvrzení nekonkretizoval ani nedoložil (např. výpisy z katastru nemovitostí, rozhodnutími o nařízení exekuce, smlouvami či jinými listinami prokazujícími dluhy a věřitele stěžovatele). Jediný konkrétní údaj uvedený k osobnímu majetku v oddílu VII. prohlášení o majetkových poměrech je spisová značka 37 Cm 386/98 a 5 Nc 4172/2008, s poznámkou, že se jedná o nepravomocné nalézací řízení. Z takového údaje zejména bez uvedení souvislostí tohoto řízení s osobním majetkem stěžovatele (a následně i soudu, který uvedená řízení vede), nelze dovodit žádné závěry ohledně existence a hodnoty osobního majetku, k jehož uvedení je stěžovatel prohlášením výslovně vyzýván. Stěžovatel tak nedal krajskému soudu možnost jeho majetkové poměry komplexně posoudit. Nebylo přitom povinností soudu opakovaně stěžovatele vyzývat k dalším tvrzením či k předkládání dalších dokladů o rozhodných skutečnostech pro vyhovění žádosti stěžovatele. Krajský soud dostatečně prostřednictvím zaslání prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, a doplňujících dvou výzev stěžovatele poučil a informoval o tom, jaké skutečnosti jsou při rozhodování o osvobození od soudních poplatků relevantní. Povinností stěžovatele bylo tyto skutečnosti, včetně veškerého osobního majetku, uvést. Je jeho nezpochybnitelným právem sdělit soudu všechny okolnosti týkající se tohoto majetku, například omezení jejich disponibility v důsledku exekučního řízení, údaje mající vliv na zvýšení či snížení ceny majetku, atd. Po splnění těchto povinností se může domáhat komplexního posouzení všech sdělených skutečností. Stěžovatel však i přes jednoznačné a srozumitelné poučení uvedené v prohlášení soudu nesdělil dostatečné údaje o svém

osobním majetku s odůvodněním, že nemůže být zpeněžen. K tomuto hodnocení je však oprávněn v rámci rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků pouze soud, nikoliv stěžovatel.

[22] Jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu, problematika soudních poplatků není zpravidla předmětem ústavní ochrany, neboť výrok o nepřiznání osvobození od soudních poplatků zpravidla nedosahuje intenzity zakládající porušení základních práv či svobod, nicméně za určitých okolností může i rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků zasáhnout do sféry práva osoby na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Takovými případy budou zejména situace, kdy soud opomene o žádosti o osvobození od soudních poplatků rozhodnout, dále kdy není rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků dostatečně (srozumitelně a přezkoumatelně) odůvodněno, anebo kde by byly právní závěry obecného soudu v extrémním rozporu s provedenými skutkovými zjištěními anebo by z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývaly – případy libovůle (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 1439/09, ze dne 15. 10. 2009, sp. zn. I. ÚS 218/09, nebo ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3543/12, dostupné na www.nalus.usoud.cz). Žádné takové pochybení krajského soudu však Nejvyšší správní soud v dané věci neshledal a má za to, že právo stěžovatele na přístup k soudu nebylo usnesením krajského soudu porušeno.

IV. Závěr, náklady řízení

[23] Vzhledem k tomu, že krajský soud dospěl k závěru o nesplnění povinnosti stěžovatele doložit nedostatek prostředků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., správně postupoval tak, že výrokem I. nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků. Závěr o nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků našel poté svůj odraz nutně také ve výroku V. usnesení krajského soudu; nepřiznal-li krajský soud stěžovateli osvobození od soudních poplatků, musel mu v souladu se zákonem uložit zaplacení soudního poplatku za rozhodnutí o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku žalobě. Přestože samostatně výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku nelze kasační stížností napadnout, v projednávané věci vzhledem k závislosti tohoto výroku na meritorně přezkoumávaném výroku I. bylo o kasační stížnosti proti výroku IV. rozhodnuto též meritorně, tj. jejím zamítnutím.

[24] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl ve věci samé bez zbytečného odkladu, nerozhodoval již samostatně o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[25] Pro úplnost zdejší soud konstatuje, že o vznesené námitce podjatosti všech soudců Krajského soudu v Hradci Králové zahrnuté v podané kasační stížnosti rozhodl samostatným přípisem pod sp. zn. Nao 31/2014.

[26] Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

pokračování

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. března 2014

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu